

Cei care îl vedeau rămâneau muți de uimire. Pe Church Street. Liberty. Cortlandt. West Street. Fulton. Vesey. Era o liniște care se auzea pe sine însăși, frumoasă, dureroasă. Unii credeau mai întâi că era vorba de un capriciu al luminii, ceva legat de vreme, un accident în jocul umbrelor. Alții suspectau că era vorba de farsa urbană perfectă: să stai pe loc și să te uiți în sus până când începe să se adune lumea, până ce oamenii lasă capul pe spate, dau din el, confirmă, până când toți privesc țintă către absolut nimic, ca și cum ar aștepta concluzia unui banc de Lenny Bruce¹. Și totuși, cu cât priveau mai mult, cu atât erau mai siguri. Omul stătea chiar pe marginea clădirii, siluetă întunecată pe fundalul cenușiu al dimineții. Poate spăla geamuri. Sau poate lucra la înălțime. Sau poate avea de gând să sară.

Stătea acolo sus, la înălțimea a o sută zece etaje, complet imobil, o jucărie întunecată pe fundalul cerului noros.

Putea fi zărit numai din anumite unghiuri, așa încât trebuia ca privitorii să se oprească la colțul străzilor, să găsească un spațiu între clădiri sau să se strecoare afară din umbră pentru ca privirea să nu li se împiedice de cornișe, gargaie, balustrade sau margini de acoperiș. Nici unul nu-și dăduse încă seama ce era cu linia întinsă la picioarele lui de la un turn la altul. Silueta umană era cea care îi ținea pe loc,

¹ Renumit comic american (1925–1966), maestru al așa-numitei *stand-up comedy* și posesor al unui simț al umorului cinic și brutal, a satirizat intens anumite aspecte contradictorii ale societății americane (chestiuni legate de rasă, sex sau religie). (n.tr.)

cu gâturile întinse, sfâșiați între promisiunea fatalității și dezamăgirea banalului.

Aceasta era dilema oricărui privitor: nu voiau să aștepte chiar fără nici un rost, cu ochii la cine știe ce imbecil înțepenit pe buza zgârie-norului, dar nici nu voiau să piardă clipa când ar fi alunecat, sau ar fi fost arestat, sau s-ar fi prăbușit cu brațele întinse.

În jurul privitorilor, în oraș se auzeau zgomotele obișnuite. Claxoane. Camioane de gunoi. Șuietul feriboturilor. Zuruiala metroului. Autobuzul M22 trase la bordură în stație, frână și opri cu un oftat într-o gaură în asfalt. Un ambalaj de ciocolată dus de vânt se lovi de un hidrant. Uși de taxiuri trântite. Gunoaie încăierându-se în cotloanele cele mai întunecate ale aleilor. Adidași pășind sprinten pe trotuare. Serviete de piele care se frecau de cracul pantalonilor. Câteva vârfuri de umbrelă clincăniră pe trotuar. Uși batante împingeau afară în stradă frânturi de conversație.

Dar privitorii ar fi putut foarte bine să ia toate zgomotele și să le turtească într-un singur bulgăre mare și tot n-ar fi auzit mare lucru: chiar și când înjurau, o făceau încet, aproape cu reverență.

Se pomeniseră strânși în grupuri mici lângă semafoarele de la colțul dintre Church și Dey; adunați sub streșina frizeriei lui Sam; în fața intrării în magazinul de muzică al lui Charlie; sprijiniți – câțiva bărbați și femei, strânși unul într-altul – de balustradele din fața bisericii Sfântul Pavel; făcându-și loc cu coatele la ferestrele clădirii Woolworth. Avocați. Liftieri. Medici. Lucrători în spălătorii. Ajutori de bucătari. Negustori de diamante. Vânzători de pește. Târfe în blugi triști. Fiecare încurajat de prezența celorlalți. Stenografe. Comercianți. Băieții care livrează pizza. Oameni-sendviș. Cartofori înrăiți. Con Ed. Ma Bell.¹ Wall Street. Un meșter lăcătuș în dubița

¹ Consolidated Edison Inc., companie producătoare și distribuitoare de energie în New York, care deține o centrală termică în Manhattan. Ma Bell – denumire colocvială deja învechită a Bell System, fostă companie telefonică națională, deținătoare, în diferite momente, a monopolului asupra comunicațiilor telefonice în SUA (până în 1984). Avea mai multe sedii în New York. (n.tr.)

lui, la colțul dintre Dey și Broadway. Un curier pe bicicletă adăstând rezemat de un stâlp pe West Street. Un bețivan roșu la față ieșit să-și caute porția de dimineață.

Îl zăreau de pe feribotul care făcea cursa către Staten Island. Din abatoarele de pe țărmul de vest. Din noile blocuri din Battery Park. Din rulotele de fast-food de pe Broadway. Din piațeta de dedesubtul turnurilor. Din cele două turnuri înseși.

Bineînțeles, erau unii care ignorau toată zarva, care nu voiau să fie deranjați. Era șapte patruzeci și șapte dimineața și ei nu visau decât birou, pix, telefon. Ieșeau din stațiile de metrou, din limuzine, coborau din autobuze, traversau strada în fugă, refuzând să caște gura. Munca e cel mai bun prieten al omului. Dar, trecând pe lângă micile ghemotoace de zarvă, încetineau pasul. Unii se opreau de tot, dădeau din umeri, își reluau nonșalant drumul, mergeau până la colțul străzii, unde dădeau peste grupurile de privitori, se ridicau în vârful picioarelor, cuprindeau cu privirea pâlcul de oameni și apoi își făceau cunoscută prezența cu un „Uau!” sau „Să fiu al naibii!” sau „Dumnezeule mare!”.

Bărbatul de deasupra rămânea nemișcat – și totuși enigma sa era versatilă. Stătea la marginea terasei turnului de sud, în exteriorul balustradei; ar fi putut să-și ia zborul în orice clipă.

Sub el, un porumbel singuratic plonjă de la etajul cel mai de sus al Federal Office Building, parcă anticipându-i căderea. Zvâcnetul lui atrase atenția câtorva privitori, care-i urmărirea fâlfâitul cenușiu contrastând cu silueta miniaturală și rigidă a omului de pe turn. Pasărea săgetă văzduhul de la o cornișă la alta, și atunci privitorii observară că și alții li se alăturaseră la ferestrele birourilor, unde se ridicau jaluzelele și câteva geamuri erau deschise în sus. La început nu se văzu decât o pereche de coate la capătul unor mâneci sau o încheietură prinsă într-o orteză elastică, dar apoi apărură un cap sau o pereche de brațe deasupra lui – ciudată priveliște – care ridicau geamul și mai sus. La ferestrele zgârie-norilor din apropiere se iviră

chipuri care priveau afară – bărbați în cămașă și femei în bluze viu colorate, pâlpâind în geam ca niște năluci din casa groazei.

Și mai sus, un elicopter meteorologic execută deasupra fluviului Hudson un viraj în coborâre bruscă – o reverență la adresa zilei de vară care avea oricum să fie răcoroasă și înnorată –, și elicele îi zbârnăiră deasupra depozitelor de pe țarmul de vest. La început zbură înclinat pe o parte, și o fereștrică se deschise în lateral, ca și cum mașinării nu-i ajungea aerul. În hublou apăru un obiectiv foto, care fulgeră văzduhul preț de o clipă. După câteva secunde, elicopterul se îndreptă cu o mișcare elegantă și se avântă învârtind din elice în spațiul deschis.

Câteva mașini de poliție de pe Autostrada West Side își aprinseră girofarurile și coborâră în trombă pe rampele de ieșire, electrizând și mai mult atmosfera dimineții.

Aerul în jurul privitorilor se încărcă brusc, și – acum, că ziua fusese consfințită de vaierul sirenelor – dintre ei se ridică un susur, echilibrul lor fragil se clătina, starea de calm începu să se disipeze, se întoarseră unii spre alții și începură să facă speculații, avea să sară, să cadă, să se strecoare în lungul cornișei, lucra oare acolo, era singur, era doar o momeală, purta uniformă, are cineva un binoclu? Oameni străini unul de altul se luară de cot, schimbară cuvinte obscene și șoapte, cum că ar fi avut loc un jaf, dar care eșuase, că omul era un hoț care intra pe geamuri, că luase ostatici, era arab, evreu, cipriot, făcea parte din IRA, că era de fapt doar o campanie publicitară, o farsă a marilor corporații, „Beți mai multă coca-cola“, „Mâncați mai multe Fritos“, „Fumați mai mult Parlament“, „Pulverizați mai mult Lysol“, „Iubiți-l mai mult pe Hristos“. Sau era un protestatar și avea de gând să atârne o pancartă, avea s-o coboare de pe buza terasei, s-o lase acolo să fluture în vânt ca o rufă gigantică agățată de sforile cerului – JOS NIXON! NU UITAȚI VIETNAMUL! INDEPENDENȚĂ PENTRU INDOCHINA! –, și apoi cineva spuse că poate era un deltaplanist sau un parașutist, și toți ceilalți râseră, dar erau derutați de cablul întins la picioarele lui, iar zvonurile începură

iarăși, șoaptele și înjurăturile se întretăiară, intensificate de șuierul tot mai puternic al sirenelor, care făcu toate inimile să bată și mai tare, iar elicopterul găsi o poziție bună pe latura vestică a turnurilor, în timp ce jos, în vestibulul World Trade Center, polițaii traversau în fugă pardoseala de marmură, iar agenții sub acoperire se grăbeau să-și scoată la iveală insignele de sub cămași, și mașinile de pompieri năvăleau în piață, cu lumina roșie-albastră a girofarurilor scâldând pereții de sticlă, un camion-platformă sosi încărcat cu un braț cu nacelă, săltându-și cauciucurile planturoase peste bordură, și cineva râse în timp ce brațul se aplecă pe o parte și șoferul ridică privirea, ca și cum nacela ar fi putut să străbată toată acea distanță enormă și descurajantă, agenții de pază strigau în radioemițătoarele lor, și întreaga dimineață de august era deja larg deschisă, dată de perete, privitorii înțepeniseră la locurile lor, nimeni nu se mai ducea nicăieri, vocile se ridicară într-un crescendo în toate soiurile de accente, un babel, până când un bărbat scund cu părul roșu din clădirea Home Title Guarantee Company de pe Church Street ridică geamul ferestrei de la birou, își puse coatele pe pervaz, trase adânc aer în piept, se aplecă în afară și răcni în depărtare: Aruncă-te, băi, cretinule!

Râsul fu precedat de o clipă imobilă, o secundă în timpul căreia privitorii absorbiră cuvintele, un semn de reverență față de ireverența celui care strigase, pentru că, în secret, asta simțeau foarte mulți dintre ei – aruncă-te odată, la naiba! aruncă-te! –, și apoi țâșni un torent de vorbe, întrebări și răspunsuri, care păru să se reverse de pe pervazul ferestrei până pe trotuar și apoi de-a lungul pavajului crăpat până la colțul lui Fulton Street, în jos pe Broadway, de unde porni în zigzag pe John, o coti către Nassau și continuă, un domino de râsete rostogolindu-se, dar ușor mânzești, ascunzând în ele un alean, o înfiorare, și mulți dintre cei care priveau înțeleseră cu un tremur că, indiferent de ceea ce spuneau, își doreau de fapt să fie martorii unei mari căderi, să vadă o ființă umană desenând un arc descendent de la înălțimea acelei terase, dispărându-le din raza privirii, bătând din

mâini, zdrobindu-se de pământ și dând zilei de miercuri o aură, un sens, că tot ce le trebuia ca să devină o familie era un minuscul pas greșit, în timp ce toți ceilalți – cei care voiau ca omul să nu cadă, să rămână pe poziție, să fie cât pe ce, dar nu mai mult – se simțiră acum animați de dezgust față de cei care strigau: voiau ca omul să se salveze, să dea înapoi în brațele polițiștilor, nu ale cerului.

Erau exaltați.

Electrizați.

Liniile de demarcație fuseseră trase.

Aruncă-te odată, cretinule!

Nu te arunca!

Deasupra, la înălțime, se produse o mișcare. Din hainele acelea întunecate se distingea orice tresărire. Omul se plie, redus la jumătate, îndoit, ca și cum și-ar fi cercetat încălțările, ca un semn cu creionul care fusese șters în cea mai mare parte. Postura unui săritor în apă. Și atunci văzură în sfârșit ceea ce așteptaseră. Spectatorii încremeniră, tăcuți. Chiar și cei care-și doriseră ca omul să se arunce simțiră că li se taie răsufarea. Se dădură înapoi și gemură.

Un trup omenesc pornise să lungească prin aer.

Plecuse. Se avântase, în sfârșit. Unii își făcură cruce, închiseră ochii și așteptară să audă bufnetul. Silueta se răsuci, flutură, se agăță, scuturată de vânt din toate părțile.

Apoi peste capetele privitorilor răsună un țipăt, o voce de femeie: O, Doamne Dumnezeule, e o cămașă, doar o cămașă!

Cădea, da, cădea, și cădea, o bluză cu mâneci lungi, fălfâind, și apoi privirile lor părăsiră haina din aer pentru că, mult deasupra, omul se descovoia, polițiștii de sus și spectatorii de jos amuțiră din nou, inundați de același val de emoție, căci omul se ridicase din poziția sa îndoită ținând în mâini un băț lung și subțire, scuturându-l, testându-i greutatea, jonglând cu el, o prăjină lungă și neagră, atât de flexibilă încât capetele se unduiau, și privirea îi era ațintită asupra celuilalt turn, înfășurat încă în schele, ca o ființă rănită așteptând să fie salvată, și rostul cablului întins la picioarele lui deveni deja

limpede pentru toată lumea, și orice altceva ar fi avut de făcut, nu mai aveau nici o șansă să se desprindă acum, nici vorbă de cafeluța de dimineață, de ieșirea la o țigară, de târșăitul nonșalant al pașilor pe covor, așteptarea devenise brusc magică, și toți îl priviră cum ridică un picior întunecat, ca un om gata să intre într-o apă caldă și cenușie.

Privitorii de dedesubt își ținură răsufarea toți odată. Aerul deveni brusc același pentru toți. Omul de sus părea asemenea unui cuvânt pe care-l știau, deși nu-l mai auziseră niciodată.

Și el porni.

AM TOATĂ STIMA PENTRU CERURI, DAR ÎMI PLACE VIAȚA AICI

Unul dintre multele lucruri care mie și fratelui meu Corrigan ne plăceau nespus la mama era că știa atât de bine să cânte. Ținea un mic aparat de radio pe pianul Steinway din sufrageria casei noastre din Dublin și duminica după-amiaza, după ce reușeam să prindem vreun post de radio, Radio Éireann¹ sau BBC, mama sălta capacul lăcuit al pianului, își răsfirea rochia pe taburetul de lemn și încerca să reproducă din memorie piesa muzicală pe care tocmai o auziserăm: melodii de jazz, balade irlandeze sau, dacă nimeream postul potrivit, cântece vechi compuse de Hoagy Carmichael². Mama cânta la pian cu mișcări firești, deși avea o mână suferindă, pe care și-o rupsese de mai multe ori. N-am știut niciodată originea acelei fracturi: era ceva trecut sub tăcere. Când termina de cântat își masa ușor dosul încheieturii. Îmi închipuiam pe atunci că notele continuau să îi răsune în oase, ca și cum ar fi putut să sară de la unul la altul, peste fractură. Chiar și acum, după atâția ani, pot să intru și să zăbovesc în spațiul acelor după-amiezi și să revăd lumina revărsată pe covor. Din când în când, mama ne lua pe amândoi cu brațele pe după mijloc și ne ghida mâinile să boncănim pe clape.

¹ Postul de radio național irlandez (n.tr.)

² Compozitor american de cântece cu tentă de jazz, foarte popular înainte de război (n.tr.)

Bănuiesc că azi nu mai e la modă să-ți iubești mama așa cum eu făceam eu și fratele meu pe atunci, la mijlocul anilor 1950, când zgomotele din exterior erau în cea mai mare parte ale vântului și ale mării. Toată lumea caută azi fisurile din zid, piciorul mai scurt al taburetelui pe care se așeza la pian, tristețea care ne depărta de ea, dar adevărul e că ne simțeam bine împreună, toți trei, și cel mai mult în duminicile când ploaia cădea cenușie peste golful Dublin, iar rafalele de vânt se năpusteau umede în geamuri.

Casa noastră din Sandymount¹ era dispusă cu fața spre golf. Aveam în curte o alee plină de buruieni, un pătrat de iarbă și un gard negru lucrat în fier. Dacă traversam strada, puteam urca pe digul curbat și puteam privi în depărtare peste golf. La capătul străzii creștea un pâlț de palmieri. Erau mai mici și mai piperniciți decât cei din alte părți, și totuși exotici, ca și cum ar fi fost invitați să vină să vadă ploaia dublineză. Corrigan se așeza pe dig, lovind în el cu călcăiele și privind peste plaja netedă către apă. Ar fi trebuit să știu încă de pe atunci că marea era scrisă în ființa lui, că avea să plece, într-un fel sau altul, cândva. Fluxul înainta încet, tiptil, și apa i se umfla la picioare. Serile o lua în sus pe stradă, pe lângă turnul Martello², către baia publică abandonată, și acolo se suia pe dig, cu brațele întinse în lături, în echilibru.

În diminețile de la sfârșitul săptămânii ne plimbam cu mama, cu gleznelor afundate în marea joasă, și priveam înapoi la șirul de case, la turn și la micile eșarfe de fum ieșite din hornuri. Două furnale enorme, roș-albe, ale unei termocentrale străpungeau orizontul către est, dar tot restul aluneca în curbe line, pescărușii în aer, navele poștale plecate din Dun Laoghaire³, smocurile joase de nori cenușii

¹ O suburbie a Dublinului la Marea Irlandei. Aici s-a născut marele poet irlandez William Butler Yeats și tot aici se petrec câteva episoade importante din romanul lui James Joyce *Ulise*. (n.tr.)

² Unul dintre numeroasele turnuri joase, rotunde, cu ziduri foarte groase, construite de britanici pe teritoriile deținute de ei după Războaiele Napoleoniene. (n.tr.)

³ Orașel în apropiere de Dublin, principal port pentru legăturile Irlandei cu Marea Britanie (n.tr.)

la orizont. După reflux, fâșia de nisip rămânea în urmă ondulată, și uneori mergeam câte o jumătate de kilometru printre bălți izolate și rămășițe vechi – carcase lungi de aparate de ras, picioare metalice de pat.

Golful Dublin era o creatură greoaie, asemenea orașului pe care îl proteja, dar se putea suci pe neașteptate. Din când în când apa se arunca furioasă asupra zidurilor, în furtună. Odată ajunsă aici, marea zăbovea. Ferestrele casei se acopereau de o crustă de sare. Inelul de pe ușă era roșu de rugină.

Când băntuia furtuna, noi doi, eu și Corrigan, ședeam pe scările care duceau la etaj. Tata, fizician de profesie, ne părăsise cu ani în urmă. O dată pe săptămână era strecurat prin crăpătura ușii un cec cu ștampila poștei din Londra. Niciodată vreun răvaș, numai un cec, emis de o bancă din Oxford. Se răsucea în aer căzând. Noi fugeam să i-l ducem mamei. Ea strecura plicul sub un ghiveci cu flori de pe pervazul bucătăriei și a doua zi cecul dispărea. Nici o vorbă în plus, niciodată.

Singurul lucru pe care-l mai aveam de la tata era un șifonier plin cu costumele și pantalonii lui vechi în dormitorul mamei. Corrigan deschidea ușa. Ședeam în întuneric cu spatele lipit de pereții aspri de lemn și ne vâram picioarele în pantofii tatei, îi lăsam mânecele să ne atingă urechile, simțeam răceala butonilor lui de la manșete. Mama ne-a găsit într-o după-amiază îmbrăcați în costumele lui gri, cu mânecele suflecate și pantalonii prinși la mijloc cu elastic. Mărșăluiam prin cameră în pantofii mari și grei, când ea apărură brusc și încremeni în cadrul ușii, iar camera deveni atât de tăcută, încât auzeam caloriferul ticăind.

– Așadar... zise ea, îngenunchind în fața noastră. Fața i se întinse într-un zâmbet chinuit care păru s-o doară. Veniți încoace. Ne sărută pe amândoi pe obraz și ne dădu câte-o palmă la fund. Acum ștergeți-o de-aici.

Ne-am strecurat afară din hainele vechi ale tatei, lăsându-le grămadă pe podea.